

Stratfordista

20.4 - 27.4. 2004

Kirjailijanero renessanssin pyörteissä

LIISA HAATAJA

Elisabet I:n aikaa sanotaan Englannin kulta-ajaksi. Kauden aikana tehtiin uusia löytöjä, ja tuli voittoja sodista ym. Kauppa, teollisuus, merenkulku, tie- de, taide ja kirjallisuus kehittyivät erinomaiseen kukoistukseen. Merenkulku tarkoitti kyl- läkin useimmiten merirosvousta. Silloista englantilaista hen- genlaatua edusti parhaiten tämä rosvoileminen ja seikkailemi- nen. Rosvoilevat kauppiat ryöstivät kaukaisia Idän ja Län- nen rannikkoja kuninkaallisten erioikeuksien turvissa. Suuret maailmanympärimatkaajat ja siirtomaanasuttajat kuten **Drage** ja **Essex** eivät olleet paljon muuta kuin merirosvoja.

Näin kansa vaurastui, ja se edisti taiteen asemaa. Kuningatar itse antoi aiheen lukuisiin runoihin ja muotokuviin. Kulttuuri alkoi kukoistaa, näytel- mät, runot ja sonetit yleistyivät. Englannissa kirjallisuus ja näytelmäkirjallisuus hallitsivat kult-

tuurielämää. Ylempien piirien keskimääräinen sivistys oli suhteuttaen korkealla tasolla. Ainakin kuusi teatteria oli käytössä 1500-luvun lopulla, muiden muassa The Globe avasi ovensa 1599. Yksi kirjailija nousi esiin näytelmäkirjailijoi- den suuresta joukosta: **William Shakespeare**.

Elämän tosiseikat

Shakespeare syntyi Stratford-upon-Avonissa vuonna 1564. Poika-aikansa hän vietti opiskel- len ja isälleen työtä tehden. 18- vuotiaana hän meni naimisiin **Anne Hathawayn** kanssa ja sai hänen kanssaan kolme lasta jo ennen kuin oli 22-vuotias. Ei voida varmasti sanoa, miksi suuri kirjailija jätti perheensä, mutta erään näyttelijäseurueen mukana hän lähti Lontooseen. Ehkä näyttelämisen, tai kirjoit- tamisen halu vain oli niin suuri. Shakespeare saapui Lontoo- seen vuoden 1590 jälkeen.

Tarina kertoo, että hän sai

ensin tyytyä hanttihommiin The Globessa, esimerkiksi pitele- mään herrojen hevosia herro- jen istuessa teatterissa. On todennäköistä, että Shake- spearen elämä oli alkuun hyvin rankkaa Lontoossa. Hän eli varmasti samoin tavoin kuin muutkin kaikenlaiset kirjailijat, näyttelijät ja tyhjäntoimittajat. Hän kuljeksi kaduilla ja kapa- koissa ja ehkä näki nälkääkin aluksi. Elisabetin ajan näyttelijät olivat lainsuojattomia, roisto- jen ja kulkurien luokkaa.

Kuninkaan suojeluksessa

Vasta jonkun aatelmiehen (tai kuningattaren) suojeluk- seen tai palvelukseen pääsemi- nen teki näyttelijäseurueesta kunniallisen. Shakespeare pää- sikin itse kuningattaren suosio- on, ja hän sai aatelisarvon. Kohta hänet tunnettiin melkein jokaisessa Euroopan kolkassa. Kun hän oli mielestään saavut- tanut kaiken haluamansa näytel- mäkirjailijana Lontoossa, hän palasi Stratfordiin ja asettui asumaan kaupungin toiseksi suurimpaan ta- loon. Välit lapsiinsa hän oli säilyttänyt kohtalaisina käymällä kymmenisen vuoden ajan joka vuosi kotona, mutta vaimonsa kanssa ei tuskin enää suh- detta syntynyt. Shake- speare kuoli 23. huhtikuuta 1616, ja hänet haudattiin Holy Trinityn kirkkoon.

William Shakespearen luomisvoimaa on verrattu niin Jumalaan kuin luontoonkin; sanataiteen alueella hän lienee viime vuosituhannen merkittävin nero.

Lontooseen

Maalaistunnelman ja modernin kaupunkimiljöön onnistunut sekoitus

taankin. Stratfordin pieni ydin- keskusta on kuitenkin normaalin kaupunki- mainen kauppoi- neen ja ravintoloii- neen. Palvelut ovat tiiviinä ryp- päänä kes- kustassa, ja niitä on ai- nakin alle- kirjoitta- neen mie- lestä aivan tarpeeksi.

Stratfordin voisi sanoa sijait- sevan Englannin sydämessä, li- kietuisella paikalla Lontoon ja Birminghamin välillä. Suur- kaupungin läheisyys on vain tehnyt hyvää Stratfordin turis- mille. Monet Lontooseen mat- kaavat pistäytyvät samalla Strat- fordissa, joka sijaitsee vain noin 150 kilometrin päässä pää- kaupungista; Stratford antaa myös leppoisalla tunnelmallaan hyvän vastapainon Lontoon kii- reiselle suurkaupungin ilmapii- rille.

Stratford on idyllinen paikka, hyvin vähän suurkaupunkimai- nen, vaikka se suunnilleen Ou- lun kokoisena sellaiseksi laske-

Maalaismainen kaupunki Lontoon kupeessa

Stratford on idyllinen paikka, hyvin vähän suurkaupunkimai- nen, vaikka se suunnilleen Ou- lun kokoisena sellaiseksi laske-

Englannissa juhlistettiin Pyhän Yrjön päivää ja maailman kirjalli- suuden päivää 23. huhtikuuta. Autojonot kiersivät pitkin keskus- taa, ja ilmassa oli karnevaalitunnelmaa. Kuva on otettu Lontoossa Trafalgarin aukiolta; vasemmalta näkyy National Gallery.

LAURA MÖTTÖNEN

Stratford-upon-Avon on viih- tyisiä kaupunki, jota ympäröi vehreä maaseutu, kaupunki, jonka läpi virtaa kaunis Avon- joki. Kaupungissa on upeita ta- loja ja puutarhoja. Parhaiten Stratford nykyisin tunnetaan **William Shakespearen** syn- tymäpaikkana. Hän syntyi ja viet- ti lapsuutensa ja nuoruutensa Stratfordissa, kunnes muutti suurkaupunkiin, Lontooseen.

Shakespeare houkuttimena

Paikan päällä näkee, että Strat- ford todella on matkailukaup- punki; Shakespearen nimellä taotaan rahaa vuosittain sum- mia, joita ei ta- vallinen tallaja osaisi ihan heti kuvitella. Kau- pungissa on ni- mittäin tukku vierailukohteita, joissa herran nimi vilahtaa tä- män tästä: muun muassa Shake- spearen kotita- lo, hänen vai- monsa lapsuu- denkoti ja kah- den lapsensa kodit. Monista myymälöistä voi tietenkin ostaa

Shakespearen syntymätalo - Avon seisoo yhä

Stratford-upon-Avon on pieni maalaiskaupunki, joka on tunnettu Shakespearen syntymäpaikkana. Liisa Haataja on tutkinut Shakespearen elämää ja kirjailijan kotipaikkaa.

LIISA HAATAJA

Englannissa, Stratford-upon-Avon-kaupungin keskustassa Henley Streetillä seisoo upeana 1600-luvun tyylinen talo, joka kerää kaiken huomion nykyaikaisten talojen keskellä. Ehkä maailman tunnetuimman kirjailijan, **William Shakespearen**, syntymätalo on todellakin huomion arvoinen.

Shakespeare syntyi talossa vuonna 1564 ja asui siinä poika-ikänsä. Shakespearen perhe ei ollut hyvin rikas, mutta kuitenkin hyvin toimeentuleva. Isä teki työkseen nahkahanskoja ja muita asusteita lampaan, hevosen ja jopa koiran nahasta, ja möi villaa. Muodissa oli teetättä itselleen tarkat kopiot kuningattaren uusimmista hansikoista. Opas työhuoneessa se-

litti, kuinka siihen aikaan räätäleillä teetettiin myös isoja nahkapusseja, jotka kiinnitettiin vyöhön. Rikkaat ihmiset laittoivat näihin pusseihin kolikoita, joita köyhien oli helppo varastaa. Näin rikkaat pystyivät leviämään muille, kuinka hyvin toimeentulevia he ovat, ettei heitä haittaa pieni varastelu. Tästä käytännöstä tuli englannin kielen sana "pickpocket", tasku-

varas.

Huoneet on sisustettu 1500-luvun tyyliin

Syntymätalon tutustumiskierroksemme alkoi Shakespeare-näyttelystä. Miehen elämänvaiheet Stratford-upon-Avonissa ja Lontoossa on kerrottu seinille kirjoitettuna tai vitriineissä esiteltynä. On pienoismalleja ja vanhoja painoksia Shakespearen näytelmistä, ja erään lasin taakse on rakennettu kuviteltu huone, jonka pöydän ääressä kirjailija istuu työhönsä paneutuneena. Näytteillä on myös läheisen tienristeyksen iso merkkikivi.

Itse kotitalossa oli ainakin kolme hyvin ammattitaitoista ja tietävää opasta.

He kertoivat kaikkea taloon, Shakespeareen ja sen ajan tapoihin liittyvää. Taloon tutustuminen alkoi luoteispäädystä, jossa Shakespearen sisko **Joan Hart** asui jäätyään leskeksi. Tämä pääty rakennettiin taloon myöhemmin. Huonetta ei ole sisustettu, se on pimeä ja kolkko, tervalle tuoksuva huone, jonka pääosassa oli iso takka. Alakerrassa on kolme huonet-

ta, keittiö ja halli. "Olohuoneessa" on talon paras sänky, se on tarkoitettu vieraille. Huoneessa on ilmeisesti vietetty eniten aikaa perheen ja vieraiden kesken. Yksi huone alakerrassa on **John Shakespearen**, Williamin isän, työhuone. Siellä hän teki asusteet ja möi ne. Huone on aivan aidon näköinen räätälin huone, täynnä käsitoita ja nahanpalasia. Jokaisessa huoneessa on takka, talot lämmitettiin tuohon aikaan ainoastaan puilla. Englannissa oli silloin vielä paljon metsiä. Keittiössä valmistettiin ruoka, mutta myös säilytettiin lihaa, kalaa ja muut ruokatarvikkeet. Huone oli vähän eristyksissä muusta talosta, omissa siivessään, jotta raa'an lihan haju ei leviäisi kaikkialle.

Isossa talossa on mahtavia huoneita, jotka on sisustettu 1500- ja 1600-lukujen tyyliin. Seinät ovat joko paljaat kiviseinät, tai sitten niitä peittää maalattu kangas. Perheellä ei luultavasti ollut varaa oikeisiin tapetteihin. Yläkerrassa ovat pääasiassa perheenjäsenien makuuhuoneet. Yhdestä yläkerran huoneesta on tehty talon historian esittelyhuone. Esillä on muun muassa vanhoja ikkunalaaseja, joihin vierailijat 1700-luvulta 1900-luvulle ovat raapustaneet nimikirjaimensa. Laseis-

ta voi löytää esimerkiksi kuuluisien kirjailijoiden nimikirjoituksia. Seinillä suojalasin takana on selitetty talon historia selkeästi, kuvien ja piirrosten kanssa. Erään suojalasin takana on jopa yksi sivu talon ensimmäisestä vieraskirjasta, vuodelta 1812. 1800-luvun alussa talosta tehtiin virallisesti museo.

Talo on ollut pyhiinvaelluspaikka jo 250 vuotta

Jo 1700-luvulla talon edustalla oli parveittu huomattavan paljon väkeä vaatien sisäänpääsyä. Tuolloin talossa vielä asui Shakespearen jälkeläisiä. Talo on ollut siis jo 250 vuotta pyhiinvaelluspaikka. Vuonna 1847 talo huutokaupattiin viimeisen asujan, Courtin lesken, kuoltua. Talon lunasti valtio, jonka hoidossa omaisuus on yhä. Säätiö, joka omistaa tämän syntymätalon, mutta myös monta muuta Shakespeareen liittyvää taloa, on nimeltään Shakespeare's Birthplace Trust. Taloa on remontoitu ja restauroitu moneen otteeseen. Viimeksi säätiö teki syntymätaloon mittavan korjaus- ja kunnostustyön 1970-luvulla, jolloin talo oli lahjonnut todella huonoon kuntoon.

Maailman tunnetuimman kirjailijan vaimon lapsuudenkoti Anne Hathaway's Cottage

ANNE PIKKARAINEN

Kuuluisan kirjailijan **William Shakespearen** vaimo **Anne Hathaway** eli lapsuutensa Shotteryn pikkukylässä lähellä Stratfordin kaupunkia yhdessä perheensä kanssa. Perheen isä oli maanviljelijä **Richard Hathaway**, joka oli hyvin toimeentuleva mies. Tämä ilmenee perheelle rakennetusta talosta, joka oli tuohon aikaan varsin hieno maanviljelijän taloksi.

Kahteen kerrokseen rakennettu talo tehtiin alun perin 1460-luvulla, ja sitä on laajennettu ajan mittaan. Vuodesta 1892 talo on ollut The Birthplace Trust -nimisen säätiön omistuksessa, ja säätiö on restauroinut taloa alkuperäisen näköiseksi. Nykyisin talo on nimeltään Anne Hathaway's Cottage, ja se on auki vierailijoille, jotka voivat aistia tuon ajan tunnelmia opastetuilla kierroksilla. Taloon kuuluu kolme huonetta sekä keittiö, joissa on esillä satoja vuosia vanhoja esineitä sekä valokuvia. Sisällä talossa ei saa kuvata enää nykyisin. Ennen talossa oli kuvauslupa. Mutta arvokkaita esineitä oli ryöstetty varsin taidokkaas-

ti, koska aiemmin oli käyty kuvaamassa esineiden paikat. Kuvauskielto on harmittava myös talossa työskentelevien mielestä. He kyllä mielellään antaisivat kuvata, mutta silloin olisivat talon arvoesineet vaarassa.

The Cottage

Annen taloa ympäröi kaunis

puutarha, joka on tehty samanaikaisesti kuin se oli viktoriaanisella ajalla. Sieltä löytyy paljon värikkäitä kukkia, suihkulähteitä ja kiemurtelevia kivipolkuja. Sisään taloon astuttaessa tullaan aulaan, joka on kalustettu 1600-luvun mukaan. Löytyy vanha kello, piironki sekä vanhoja astioita ja penkkejä. Piirongin päällä on kuva **Mrs Mary Ba-**

kerista, joka oli ensimmäinen ihminen, joka järjesti opaskierroksia talossa 1800-luvun lopussa. Hän myös asui itse tuolloin talossa.

Suuri kiviseinäinen keittiö oli Shakespearen aikaan talon tärkein osa. Keittiössä valmistettiin perheelle ruoka suuressa kiviunissa ja keittiöön ystävät ja naapurit kutsuttiin juhliin.

Vieläkin voidaan nähdä, millaisia välineitä muinoin käytettiin ja opas kertoikin meille hauskan tarinan tuonaikaisesta nuohoojasta. Entisaikaan ei vielä oltu kehitetty välineitä nuohoukseen. Joku oli sitten keksinyt, että nuohotaan piippu kanalla. Köysi laitettiin kanan jalkaan ja kana laskettiin alas piipusta. Siivet toimivat hyvinä puhdistajina, kun kana räpisteli piipussa. Piippu tulikin puhtaaksi, mutta kana ei varmasti tuosta lystistä pitänyt.

Elämä kuuluisan kirjailijan vaimona

Anne Hathaway tapasi nuoren William Shakespearen eräänä kesäpäivänä vuonna 1582 ollessaan kävelyllä pikkukylässä. He rakastuivat, ja jonkin ajan kuluttua Anne oli jo raskaana. Marraskuussa he menivät naimisiin, ennen kuin raskaus oli silmin nähtävää. Aviottoman lapsen syntyminen ei ollut sopivaa, ja siksi vihille piti päästä nopeasti. Nuoren parin esikoinen syntyi toukokuussa 1583, hänet kastettiin 26. päivänä **Susannaksi**. Pari vuotta myöhemmin syntyivät kaksoiset **Hamnet ja Ju-**

dith.

Shakespeare lähti Lontooseen näyttelijäksi ja käsikirjoittajaksi ennen vuotta 1590. Hän lähti sinne ilman vaimoaan, ja Anne jäi kotiin perheenäidiksi. Perheen ainoa poika Hamnet kuoli jo 11-vuotiaana vuonna 1596. Toinen kaksoisista, Judith, meni naimisiin stratfordilaisen viinikaupiaan **Thomas Quineyn** kanssa vuonna 1616 ja esikoinen Susanna nai **John Hallin**, saman kaupungin psykiatrin 1607 ja heille syntyi tytär **Elizabeth**.

Shakespeare palasi kotiin vaimonsa luo vauraana miehenä vietettyään Lontoossa parisensikymmentä vuotta. Hän kuoli Stratfordissa viidenkymmenen vuoden iässä 23.4.1616 ja hänet haudattiin Pyhän Kolminaisuuden kirkkoon. Anne kuoli seitsemän vuotta myöhemmin ja hänet haudattiin miehensä vierteen. Shakespearen suku päättyi heidän tyttärentyttäreensä Elizabethin kuolemaan vuonna 1670.

Globe, be-teatteri teatteri Thames-joen varrella

Laura Möttönen (vas.) ja Anna Sarpola Globe-teatterin parvella; parvi mukavine istuimineen oli varattu rikkaille teatterin ystäville.

ANNA SARPOLA

Shakespeare työskenteli Lontoossa Globe-teatterissa, jota nykyään pidetäänkin Shakespearen teatterina. Tässä teatterissa myös esitettiin ensimmäisen kerran Shakespearen kuuluisimmat näytelmät, joista ensimmäinen oli Julius Caesar. Teatterista on aikojen kuluessa tullut yksi parhaimmista, suurimmista, erikoisimmista ja arvostetuimmista teattereista. Vaikka ennen tätä päivää Globe on joutunut kestäämään monet kolhut ja vastoinkäymiset.

Globen historiaa

Ensimmäinen ja alkuperäinen Globe-teatteri avattiin vuonna 1599. Tämä teatteri kuitenkin tuhoutui täysin tulipalossa

vuonna 1613, kun sen katto syttyi tuleen kanuunanlaukauksesta, joka oli osa **Henry VIII:n** näytöstä.

Seuraavaa teatteria alettiin rakentaa uudelleen saman tien, mutta uuden rakennuksen elämä ei kestänyt kauaa, sillä Puritaanit lopettivat teatteritoiminnan vuonna 1642 ja sulkiivat teatterin. Teatteri pysyikin hiljaisena monta vuosikymmentä, ennen kuin uudelleen rakentaminen tuli mahdolliseksi.

Vasta 1900-luvun lopulla alettiin toimia, kun amerikkalainen näyttelijä ja elokuvaohjaaja **Sam Wanamaker** vuonna 1970 perusti Shakespearen Globe-teatterisäätiön. Wanamakerin unelmana oli rakentaa mahdollisimman tarkka kopio alkuperäisestä Globe-teatterista, joka myös sijaitisi lähes al-

kuperäisellä paikallaan. Unelma kohtasi monta vastoinkäymistä, mutta uutta lisäpotkua se sai, kun alkuperäisen teatterin piirroksista ja arkkitehtuurista löydettiin arvokasta lisätietoa 1980-luvun lopulla. Tuolloin teatterin arkkitehti **Theo Grosby** myös aloitti uudeleenrakennussuunnitelman. Wanamakerin unelma toteutettiin vuonna 1997, jolloin myös itse Englannin kuningatar oli läsnä kunnioittamassa teatterin avajaisilaisuutta. Valitettavasti Wanamaker ei itse päässyt todistamaan unelmaansa, sillä hän kuoli vuonna 1993.

Paljon vanhaa, mutta myös uutta

Globe ei ole mikään tavanomainen teatteri, sillä se on 20-sivuinen pyöreä rakennus, jonka rakentamiseen ei ole käytetty ainuttakaan ruuvia tai mutteria vaan se on rakennettu pelkästään käsityönä: kaisloista, tiiliskivistä, kipsistä ja muista käsityömateriaaleista. Globe on 13,5 metriä korkea, ja sinne mahtuu nykyään noin 1600 katsojaa. Teatterin katto on avonainen, aivan kuin alkuperäisessä teatterissakin. Lava on yksinkertainen ja erottuu hyvin katsomosta. Lavasteita teatterissa ei ole, kuten ei ollut Shakespearen aikanaan. Joitakin verhoja ja huonekaluja saatetaan olla tunnelman luojina näytöksissä. Lisäksi näyttämön yllä sijaitsevaa kullattua katosta voidaan pitää lavasteena; katok-

seen on kuvattu aurinko, kuu ja tähtiä.

Nykyinen Globe yhdistää hyvin nykyisen ja Elisabethin aikaisen teatterin. Esityksissä yritetään antaa katsojille aidonkaltainen vaikutelma Shakespearen ajan näytöksistä. Näytöksissä käytetään 1600-luvun aikaista musiikkia; myös puvustus on renessanssin ajalta.

Teatteri toimii aktiivisesti

Globe-teatterissa käykin paljon katsojia, ja teatteri tarjoaa erilaisen kokemuksen tottu-

neellekin teatterinkävijälle; se näyttää, kuulostaa ja tuntuu erilaiselta kuin tavalliset teatterit. Näyttelijän ja katsojan välinen suhde on aivan erityinen. Näytelmän seuraaminen saattaa osoittautua mukaansa tempaavaksi elämykseksi, sillä näyttelijät kannustavat katsojia osallistumaan esitykseen kuten jo Shakespearen aikana oli tapana. Näytökset ovat yleensä päiväaikaan, mutta nykyään voidaan luoda valaistuksen avulla päiväolosuhteet myös iltaisin.

Teatterin kellarissa on Underground, Shakespearen museo, jossa valotetaan kirjailijan

tuotantoa. Teatterissa järjestetään myös tutustumiskäyntejä. Lisäksi Globessa tarjotaan monenlaista koulutusta; se tarjoaa esimerkiksi kursseja aiheesta, miten käyttää Shakespearen oppeja hyväksi yritysjohdossa.

Globe-teatteri on yksi maailman parhaimmista ja tunnetuimmista teattereista, jota myös kuninkaalliset pitävät suuressa arvossa. Teatteri on myös vaikuttava pelkästään nähtävyytenä, joka kannattaa käydä tarkastamassa, jos vain Lontoossa matkailee.

Globe-teatteri on tarkka ennallistus kuningatar Elisabethin aikaisesta teatterista.

Pyhäjoen lukiolaiset ihailemassa seutukunnan osaamista Lontoossa

LAURA VIIRRET

Harva varmasti on kuullut mainittavan Millennium-sillasta. Silta sijaitsee Lontoossa, Englannissa, ja se ylittää Thames-joen. Siltaa pitkin pääsee St. Paulin katedraalilta Tate Moderniin, nykytaiteen museoon ja Globe-teatteriin, Elisabethin ajan teatteriin.

Itse en ollut sillasta kuullutkaan ennen Englannin opintomatkaamme. Meillä oli ryhmämme kanssa tilaisuus käydä tutustumassa Millennium-sillan samalla, kun menimme Globe-teatteriin.

Millennium-silta made in Raahe

Millennium-silta valmistui vuosituhaten vaihteessa, ja osat siihen tehtiin Suomessa Raahessa Presteel Oy:ssä ja Miilukangas Ky:ssä. Itse materiaali on Rautaruukin terästä. Varsinainen sillan rakentaja oli tanskalainen Monberg & Thorsen A/S, jolle Presteel oli toi-

Laura Viirret, jutun kirjoittaja, Millenniumsillalla; taustalla hämmöttää St Paulin Katedraali.

mittajana. "Presteel teki Rautaruukin teräksestä sillan tukipilarit", kertoo **Raija Kivimäki**, joka työskentelee itse Presteelillä talouspäällikkönä. "Osat tehtiin särmäämällä, mikä tarkoittaa, että 2000 t ja 4000 t särmällä painetaan teräslevyä useaan otteeseen niin, että se alkaa taipua haluttuun muo-

toon." Tämä särmästyö tehtiin Presteelillä ja tarvittava osien hitsaustyö ostettiin alihankintana Miilukangas Ky:ltä, joka siis hitsasi sillan osat yhteen.

Presteel Oy pääsi projektiin mukaan, kun yrityksen myynti sai tarjouskyselyn myyntityönsä perusteella kyseisestä projektista. "Annoimme siihen tarjo-

uksen ja saimme sitten tilauksen. Ostimme alihankintatyönä hitsauksen Miilukankaalta. Tällaista työtä teemme usein raaheilaisten konepajojen kanssa", Kivimäki kertoo.

Työntekijöiden määrää projektissa on Kivimäen mukaan vaikea sanoa. Työssä oli monia vaiheita, ja työ oli muutenkin Presteelille iso urakka. Projekti vaati uuden asian opettelusta, koska se ei ollut heidän tavallista osaamistaan. "Presteel on perustettu vuonna 1997, joten sillan kannatinpalkit olivat aikoinaan uusi tuote ja liikevaihdoltaan iso projekti. Tarvittiin paljon uuden opettelua niin valmistuksessa kuin itse projektin hoidossakin", Kivimäki kertoo. Hänen oma roolinsa projektin aikana liittyi lähinnä laskutukseen, toimitusten järjestelyyn ja toimitus- ja tullaasiakirjojen tekoon ja hoitamiseen.

Mutkia matkaan

Osat sillan valmistettiin ke-

sän ja syksyn 1999 aikana; laiva lastattiin Lapaluodossa joulun alla 1999. Silta on kävelysilta, ja siitä piti tulla uusi turistikohta Lontoossa kävijöille. Käyttöön silta piti ottaa vuosituhaten vaihteessa, johon myös sillan nimi vahvasti viittaa. Silta avattiin 10. kesäkuuta 2000. "Avajaisissa oli mukana työntekijöitä Rautaruukilta, mutta Presteelil-

tä ei muistaakseni ketään", Kivimäki muistelee. Sillan avajaisen jälkeen kuitenkin ilmeni muutamia ongelmia sillan rakenteissa, ja se alkoi huojua. Näin ollen se oli vaarallinen. Silta suljettiin 27. kesäkuuta. Parin vuoden korjaamisen ja testaamisen jälkeen silta päästiin taas avaamaan ja ottamaan käyttöön vuoden 2002 alussa.

The Royal Shakespeare – Williamin kunniaksi

SIRPA HÄNNINEN

Vuonna 1875 **Charles Edward Flower**, stratfordilainen oluenpanija käynnisti kansainvälisen kampanjan, joka rakennuttaisi teatterin Shakespearen syntymäkaupunkiin. Hänen lahjoituksensa oli kaksi hehtaaria maata, josta alkoi perinteinen anteliaisuus Shakespearen teatterille.

Shakespearen muistomerkki-teatteri oli Victorian aikainen goottilainen rakennus, joka avattiin vuonna 1879 esittämällä näytelmä *Much A Do About Nothing*, eli Paljon Melua Tyhjistä.

Ensimmäinen teatteri paloi tulipalossa, mutta maailmanlaajuisen kampanjointi käynnisti uuden teatterin rakentamisen. **Elisabeth Scottin** suunnitteleman, uuden Shakespearen Memorial Theatren avasi Walesin prinssi 23.4.1932, Shakespearen syntymäpäivänä.

Seuraavina kolmenakymmenenä vuonna Royal Shake-

spere Company alkoi rakentaa mainettaan. Vuodesta 1945 RSC:n työt alkoivat saada myönteistä arvostusta. 1950-luvulla RSC kutsuttiin esiintymään Venäjälle, Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin.

Mikä Royal Shakespeare Company oikein on?

Royal Shakespeare Company

1960-luvulta saakka esiintynyt jatkuvasti esimerkiksi Lontoossa. Aiemmin RSC:n esitykset pidettiin Barbican Centressä, mutta RSC on sanoutunut irti Barbicanin vakinaisen teatterin tehtävistä, joten se on vapaa esiintymään myös Lontoon West Endin teattereissa.

Lukiolaiset tutustumassa teatterin puvustamoon.

Fame – aion elää ikuisesti

kuva:www.famethemusical.co.uk/

LAURA SIIKANIVA

He halusivat kuuluisiksi, he halusivat olla jotain. Toiset pääsivät lähemmäs unelmiensa, mutta toisilla ne murskaantuvat. Fame on musikaali, joka kiehtoo ja koskettaa. Nuoret joutuvat tekemään töitä tavoitteensa, koulusta valmistumisen eteen. Kuitenkaan mikään ei tule ilmaiseksi, ja sen oppilaat joutuvat huomaamaan.

Mikä tekee Famestä suosittun musikaalin? Minuun ainakin vaikuttivat musikaalin mukaansa tempaava ja tunnelmaan sopiva musiikki ja näyttävät tanssikooreografiat. Värikkäät ja voimakaat persoonat ovat suuri osa Famen viehätystä; muun muassa **Tyronin** ylpeily, **Joen** sekoilu ja **Carmenin** rohkeus ja itsepäisyys tekevät Famestä mielenkiintoisen elämyksen.

Mikä Fame?

Fame on komedia-draama musikaali, jonka tapahtumat sijoittuvat 1980-luvun alun New Yorkiin, esittävien taiteiden high schooliin. Tässä musikaalissa seurataan tulevaisuuden toivojen suruja, iloja, kovaa työtä ja ihmissuhteiden kehitystä.

Famestä on tehty myös televisiosarja, elokuva ja musikaali. Tästä elokuvasta on mukaan otettu musikaaliin muun muassa fantastinen nimikkobiisi Fame. Mielestäni todella hyvä valinta, sillä muuten Fame-musikaalista puuttuisi jotain – se loppusilaus.

Fame Lontoossa

Englannin opintomatkaajat kävivät nauttimassa Fame-esityksestä Lontoossa.

Musikaalissa oli näyttäviä tanssiesityksiä.

Lontoon Famesä käytetty lavastus oli yksinkertainen ja sitä ei tarvinnut muuttaa mitenkään radikaalisti koko esityksen aikana. Lavastus toimi todella hyvin ja sopi mielestäni erittäin hyvin itse näytökseen. Liikkuvat portaot, jotka tulivat esiin sivuilta ja välikäytävä, joka mahdollisti esiintyjien liikkumisen myös vähän ylempänäkin, oli hyvin oivallettu. Kun Carmen kohtaa **Guy Jamesin** ja kertoo kuulumisiaan Los Angelesista, vaihtuu tapahtumapaikka vähäksi aikaa kadulle.

Esiintyjien puvut olivat myös hieno näky. Koska tapahtumat sijoittuvat 80-luvulle, olivat vaatteetkin sen mukaiset. Ne olivat juuri sellaisia kuin pitikin: vähän räikeitä, mutta eivät kuitenkaan mauttomia. Vaatteet myös kertoivat ihmisistä jotain ja sopivat heille kuin valetut.

Musiikki oli välillä koskettavaa ja välillä se vei mukanaan. Musiikki tuli pääasiassa livenä, niin kuin laulukin, mutta tarkkanä-

köinen pystyi havaitsemaan, että joidenkin laulu kuului nauhaltalta. Itse olin niin keskittynyt ja lumoutunut näytökseen, että en sellaisia asioita edes ajatellut. Vaikka esityksessä oli monenlaista musiikkia, ne eivät olleet epätasapainossa, vaan ne jopa tukivat toisiaan. Vaikka kaikki musiikki Famesä on mielestäni mahtavaa, minulle illan tärkein laulu oli Famen nimikkokappale. Sen sanat kiteyttävät Famen tapahtumat tai lähinnä opiskelijoiden ajatukset ja unelmat.

Tämä kappale näytti olevan useamman suosikki, sillä esityksen lopussa, muutkin kuin minä nousivat seisomaan kappaleen aikana ja taputtivat rytmiä käsillään. Tunnelma oli todella korkealla. Ohjaajana Famesä toimi **Karen Bruce**, joka on tehnyt mahtavaa työtä. Sen todistaa itse esitys.

Romeo ja Julia – sukujen taisteluja ja nuorta rakkautta

MAIJA HYÖDYNMÄÄ

William Shakespearen näytelmä *Romeo ja Julia*, on varmasti yksi maailman tunnetuimmista rakkaustarinoista. Kahden suvun pitkään jatkunut vihanpito estää nuorten rakastavien tulevaisuuden yhdessä. He päättävät mennä salaa naimisiin ja paeta yhdessä kotikaupungistaan.

Rakastuneet eivät kuitenkaan onnistu suunnitelmansa toteuttamisessa, sillä ongelmat ja väärinkäsitykset vainoavat heitä. Näytelmän lopussa suvut päätyvät sovintoon, mutta vasta sitten kun pääosassa olevien nuorten rakkaus päättyy traagisesti, kuolemaan. Shakespeare kirjoitti Romeon

ja Julian vuonna 1595. Se on alkuperältään italialaisen 1400-luvulla eläneen kirjailijan, **Masuccio de Salernen**, kirjoittama. Italialainen alkuperäisyys näkyykin tarinan sijoituksessa Veronaan, joka on taistelevien Montague- ja Capulet-sukujen pieni kotikaupunki. Näytelmä on ensimmäinen Shakespearen kirjoittama tragedia, sillä kaikki hänen Romeota ja Juliata aikaisemmin ilmestyneet näytelmät ovat olleet komedioita.

Kasvot kaikille rakkaustarinoille

Romeosta ja Juliasta on tehty vuosisatojen varrella useita uusia versioita niin näytelminä, kirjoina kuin elokuvinakin.

Näytelmän juoni löytyy myös monista lauluista. Nuorisot on saatu tutustumaan Shakespearen kuuluisaan näytelmään muun muassa 1996 valmistuneen *Romeo ja Julia*-elokuvan avulla. Australialaissyntyinen ohjaaja **Baz Luhrmann** teki näytelmästä modernin version, mutta käytti kuitenkin elokuvassaan Shakespearen tyyppillistä vanhan ajan puhetyyliä. Elokuva oli suuri menestys, ja se sai myös paljon hyviä arvosteluja.

Englannin opintomatalla kävimme katsomassa Romeon ja Julian Shakespearen kotikaupungissa Stratford-upon-Avonissa. Näytelmä esitettiin paikallisessa Royal Shakespeare Theatressa. Näytelmä oli kunnan alkuperäinen versio, jossa

kieli oli vanhan ajan englantia eli juuri sitä, mitä Shakespeare käytti näytelmissään. Kieltä oli välillä melko hankala seurata, mutta apuna oli **Lauri Siparin** suomennos näytelmästä, jonka olimme lukeneet. Kun näytelmän oli lukenut suomeksi, oli helpompaa pysyä perässä kohtauksissa ja seurata dialogia.

Nykypäivänä *Romeo ja Julia* pyörii useissa teattereissa ympäri maailmaa. Vaikka näytelmä on tehty yli 400 vuotta sitten, se on edelleen huippusuosittu. Voisi melkein sanoa William Shakespearen luoneen Romeon ja Julian mukana kokonaisen ilmiön, joka antaa kasvot kaikille maailman rakkaustarinoille.

Unelmien Romeo ja

Julia

Royal Shakespeare Theatrella oli huhtikuussa internetsivuiltaan kilpailu joka kulki nimellä ”Who’s your fantasy Romeo and Juliet?” (suom. Ketkä ovat unelmiesi Romeo ja Julia?). Kilpailussa siis etsittiin Romeo ja Julia-fanien kaikkien aikojen suosikkinäyttelijöitä, jotka he halusivat esittämään Romeon ja Julian rooleja. Äänestyksen saattoi tehdä netissä ja tulokset julkaistiin Shakespearen syntymäpäivän aattona, 23. huhtikuuta.

Voittajiksi selvisivät amerikkalaiset näyttelijät **James Masters** (tuttu muun muassa tv-sarjasta *Buffy Vampyyrintappajasta*) sekä **Keira Knightley** (tut-

tu muun muassa elokuvista *Love Actually* ja *Pirates of the Caribbean*). **Masters** oli päihittänyt kisassa näyttelijäkollegoistaan muun muassa **Orlando Bloomin**, **Ewan McGregorin** ja **Johnny Deppin** ja **Knightley** oli mennyt muun muassa **Angelina Jolien**, **Vivien Leighin**, **Judi Denchin** sekä **Audrey Hepburnin** edelle.

Äänestyksen yhteydessä fanit pääsivät osallistumaan myös kilpailuun, jonka palkintoina arvottiin matka kahdelle Veronaan, eli Romeon ja Julian kotikaupunkiin Italiaan, sekä perhe-matka Stratford-upon-Avoniin, johon kuuluivat liput Royal Shakespeare Theatressa esitettävään *Romeo ja Julia* näytelmään.

Englannin parlamentti

toon kuuluu olennaisena osana Thamesjoelta katsottuna oikealle sijoittuva Big Ben. 100 metriä korkeassa kellotornissa lyö valtava 13 tonnin painoinen kello, joka on varsinainen Big Ben; nimellä ei siis tarkoiteta itse kellotaalua tai tornia. Kellotorni on kaikkialla maailmassa tunnettu nähtävyys; englantilaisille itselleen se symboloi brittiläisen parlamentaarisen vallan jatkuvuutta.

Englannin parlamentti on jaettu kahteen osaan, ylä- ja alahuoneeseen. Parlamentti on kasvanut tasaisesti alkuaikojen paritakymmenestä edustajasta nykyiseen malliin, jossa edustajia on yhteensä noin 2000. Ylähuoneeseen (House of Lords) kuuluu 1300 ylempään aatelin ja papiston edustajaa, kun taas alahuoneessa (House of Commons) istuu 635 vaaleilla valittua edustajaa.

Parlamenttitalon ulkomu-

nen osa parlamenttitaloa. Parisenkymmentä vuotta tulipalao myöhemmin **Charles Barryn** ja **August Welby Puginin** suunnittelema uusi rakennus valmistui lopullisesti. Parlamenttitalo edustaa goottilaista tyyliä, ja se on varsinainen rakennustaidon mestariteos; massiivinen, mutta silti kaunis rakennus todella erottuu muista Lontoon nähtävyyksistä.

LAURA MÖTTÖNEN

Englannin ensimmäinen varsinainen parlamenttitalo oli vuonna 1050 valmistunut rakennus, jossa silloiset hallitsijat asuivat aina 1500-luvulle saakka. Nykyinen talo, Palace of Westminster rakennettiin, kun tulipalo tuhosi vanhan rakennuksen 1834; ainoa palosta säilynyt osa on Westminster Hall, joka on edelleen olennai-

The Tower of London – kuninkaallisen vallan symboli

MAIJA HYÖDYNMÄÄ

Towerin linna on Englannin kuuluisin, pelättyin ja myös parhaiten säilynyt linnoitus. Ensimmäisen 400 vuoden ajan se toimi ensisijaisesti Englannin hallitsijoiden asuinpaikkana, mutta Tower on tunnettu lukemattomien siitä kertovien pelottavien juttujen ja legendojen takia.

Entisaikaan Towerin tyrmiin teljettiin kaikki, jotka loukkasivat monarkkia. Joku on onnekas eli mukavasti tyrmässä, mutta pääosin useimpien vankien olot olivat järkyttävät. Monet eivät selvinneet Toweriin jouduttuaan hengissä, vaan heidät teloitettiin kidutuksen jälkeen. Tower Hill oli yleinen teloituspaikka, jossa teloitettiin satoja vankeja moni-

päisen yleisön nähden. Linnoitus kohoo mahtavana ja uhkaavana Lontoon läpi virtaavan Thames-joen rannalla.

Lontoon Towerilla on erittäin mielenkiintoinen paikka Englannin historiassa. Vuosien varrella siellä on solmittu avio- liittoja sekä tehty kylmäverisiä murhia. Lisäksi siellä on toimi-

nut museoita ja eläintarhoja ja se on yhä edelleen yksi kuuluisimmista ja suosituimmista nähtävyyksistä. Lontoon Tower tullaan aina muistamaan Englannin "kuninkaallisen vallan symbolina": monarkin mahtavana linnoituksena sekä sen vihollisten pelättynä vankilana.

Winston Churchill - Voitonmerkin mies

LAURA VIIRRET

Winston Churchill syntyi 30.11.1874 Oxforshiressä. Hänen vanhemmillaan oli todella erilaiset sukujuuret. Hänen isänsä oli nimekkästä englantilaisesta ylimyssuvusta, ja hänen äitinsä oli New York Timesin omistajan tytär.

Churchill vietti lapsuutensa Irlannissa ja opiskeli Harrow'ssa. Suoritettuaan sotilasakatemian tutkinnon hän oli vuoroin sotapalveluksessa, vuoroin sotakirjeenvaihtajana.

Politiikan mahtimies

Vuonna 1900 Churchill valittiin konservatiivien edustajana alahuoneeseen, mutta 1904 hän siirtyi liberaalien riveihin. 1911 hän suostui ryhtymään meriministeriksi ja joutui myöhemmin hoitamaan varusteiskuja mahdollisen Saksaa vastaan syttyvän sodan varalta.

Oltuaan rykmentinkomentajana Ranskassa puoli toista vuotta Churchill tuli sotatarvikeministeriksi.

Vuonna 1919 hänestä tuli ilmailu- ja sotaministeri ja 1921 hän siirtyi siirtomaaministeriksi.

Vuonna 1924 Churchill siirtyi liberaaleista konservatiiveihin.

Samana vuonna hänestä tuli valtiovarainministeri ja hän saavutti valtavan maineen budjettipuheillaan. Toisin kuin useimmat konservatiivit, hän suositteli varustautumista jo 1930-luvun puolella välissä natsismin uhatessa. Hänen uransa oli aallonpohjassa, kun hän kuningas **Edvard VIII:n** kruunusta luopumiskriisin aikana 1936 asettui kuninkaan puolelle. Englannissa valtionkirkon kanta oli täysin päinvastainen.

Kun Saksa oli 1938 liittänyt Itävallan itseensä, Churchillia alettiin vihdoinkin uskoa ja hänen kansansuosionsa alkoi jälleen nousta. Hallitukseen hän pääsi kuitenkin meriministerinä vasta toisen maailmansodan sytyttyä.

1940 Churchillista tuli pääministeri ja samalla puolustusministeri. Hänellä oli tärkeä osa Ison-Britannian kansan johtajana. Churchillin kansansuosio ja parlamentaristinen asema olivat vahvoja. Hän johti taistelua kotirintamalla, samoin ulko- ja sisäpolitiikkaa sekä myös taistelustrategiaa.

Viimeisten sotakuukausien aikana **Stalinin** Neuvostoliiton ja Churchillin välillä oli ilmennyt säröilyä. Churchillin Foultonissa Yhdysvalloissa vuonna 1946

pitämä puhe synnytti käsitteen "rautaesirippu", joka jakoi Euroopan itään ja länteen. Churchill vastusti rautaesirippua.

Hän seurasi huolestuneena Neuvostoliiton pyrkimyksiä Iranin, Turkin ja Kreikan suhteen. Euroopan olisi yhdistettävä voimansa itsenäisyyden säilyttämiseksi. Hän ehdotti ajatusta Euroopan neuvoston perustamisesta ja painotti amerikkalais-englantilaisen liiton välttämättömyyttä Neuvostoliiton uhan vuoksi.

Churchillilla oli myös tärkeä

osa liittoutuneiden huippuneuvotteluissa, joissa sodanjälkeistä tilannetta selvitettiin.

1951 Churchillista tuli jälleen pääministeri, mutta 1955 hän siirtyi syrjään työtoverinsa ulkoministeri **Anthony Edenin** hyväksi. Hän hylkäsi herttuan arvonimen, mutta otti vastaan Sukanauhatarikunnan merkin, jolloin hänestä tuli "Sir Winston Churchill".

Pääministeristä kirjailijaksi

Churchill on tullut tunnetuksi myös kirjailijana. Hän on kirjoittanut monumentaaliset historiateokset "The Second World War" 1948-54 ja "A History of the English-Speaking Peoples" 1956-58 sekä lisäksi muistelmateoksen "My Early Life". 1953 hän sai Nobelin kirjallisuudenpalkinnon.

Churchill kuoli 90-vuotiaana 24.1.1965.

ANNE PIKKARAINEN

Viktoriaanisesta aikakaudesta puhuttaessa tarkoitetaan usein kuningatar **Viktorian** hallituskautta, joka kesti vuodesta 1837 vuoteen 1901. Viktoriasta tuli kuningatar vain 18-vuotiaana 20.6.1837.

Vuonna 1840 kuningatar avioitui saksalaisen serkkunsa **Albertin** kanssa. Kun Viktoria nousi valtaan, tasavallalla oli runsaasti kannattajia, mutta hänen kautensa päättyessä kukaan ei asettanut monarkiaa kyseenalaiseksi.

Kuningatar oli ristiriitainen hahmo, ja hänen kansansuosionsa heilahteli rajusti. Hänen arvonsa nousi sitä mukaa, mitä enemmän vuosia valtaistuimella kertyi lisää. Valtaannousun juhluvuodet olivat 1887-1897, ja ne lujittivat kuningattaren suosiota. Hän oli koko kansakunnan äiti, perhe-

arvojen ja poliittisen mahdin ruumiillistuma. Varsinkin keskiluokka tunsi hänet omakseen.

Kuningatar Viktoria kuoli tammikuussa 1901 oltuaan hallitsijana 64 vuotta. Kuolema oli alamaailmalle kova isku. Kuningatar oli edustanut pysyvyyttä ja turvaa yhä nopeammin kehittyvässä maailmassa. Suurin osa briteistä oli syntynyt Viktorian hallintokaudella, eivätkä he osanneet kuvitella toista hallitsijaa hänen tilalleen.

Välähdyksiä opintomatkalta

Annukka Grönholm esittelee Suomen kulttuuri-instituutin kirjastoa. Kuvassa opiskelijoita Laura Viirret (vas.) ja Anne Pikkarainen.

Vuonna 1872 säädettiin laki, joka antoi kaikille luvan koota yleisöä ja puhua sille mistä tahansa maan ja taivaan väliltä. Hyde Parkin nurkkaus Lontoossa on siitä saakka ollut paikka, jossa puhujat ovat julkistaneet mielipiteitään. Pienryhmien ja yhden hengen puolueiden edustajat paljastavat maailmanparannussuunnitelmansa haukkumahuudoista piittaamatta. Puheita pidetään sunnuntaina, jolloin lukiolaiset kävivät katsomassa tunnelmaa.

Miljoonakaupungin julkinen liikenne on järjestelmänä Euroopan suurimpia ja vilkkaimmin käytettyjä. Maanalainen (tube) on yleensä nopein tapa liikkua Lontoossa. Yksi opintomatkan tavoitteista onkin oppia liikkumaan miljoonakaupungissa, sillä tulevat ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijat ovat parin vuoden päästä vaihto-opiskelijoina ulkomailla. Lukiolaiset ostivat seitsemän päivän Travelcardin, jolla saa matkustaa rajattomasti kaikilla julkisilla kulkuneuvoilla tietyillä vyöhykkeillä. Korttia leimaamassa Laura Möttönen, takana Minttu Salo ja oikealla Laura Viirret.

Opiskelijat kuuntelevat Globe-teatterin oppaan luentoa.

Koulutöitä tehtiin puistossakin. Anne Pikkarainen (vas.) ja Anna Sarpola Green Parkissa. Keskiajalta saakka Lontoossa on ollut paljon viheralueita. Lukiolaiset hengähtivät puistossa, joka kuului aikoinaan Henrik VIII:n metsästysmaihin. Kaarle II siirsi sen julkiseen käyttöön 1660-luvulla. Puisto on luonnostaan kumpuileva ja kasvaa heinää ja puita; lontoolaiset usein hölkkäilevät puistossa.

Kävimme sunnuntaina St Martin-in-the-Fields kirkossa jumalanpalveluksessa; ehtoollisella (vas.) Laura Viirret, Laura Siikaniva ja Anne Pikkarainen.

Buckinghamin palatsin edessä järjestetään kesäisin päivittäin värikäs, musiikillinen vahdinvaihto. Huhtikuussakin paikalle löysivät monet sadat turistit.

Kodittomat ja kerjäläiset pysähdyttivät.